

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל ו ר ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת נחמה ליבוביץ
שנת העשרים ושלוש

לפרשת בהר לא הופיע
גליון לשיון

פרק ז'
קרבו הנשיאים

שוא (תשכ"ד)

ג. ויקריבו נשיאי ישראל את קרבנם לפני ה'.

רמב"ן: בעבור היות העגלות לצורך הקרבנות יקראו "קרבו" וכן (במדבר ל"א ג') "ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצעה וצמידו..." - קרבן לבדק הבית. והנה חשבו הנשיאים שלא יתכן שישארו הלויים על כתף קרשי המשכן והאדונים, שהם כבודות מאד, והביאו מעצמם עגלות, שכן דרך כל נושאי בתי המלכים והיכלי אהליהם לשאת אותם בעגלות.

ויתכן שפרש, "ויביאו את קרבנם לפני ה' שש עגלות צב" - שש עגלות גדולות נושאות קרבנותיהם, ושנים עשר בקר מושכים העגלות, והנה הביאו העגלות מלאות וחבקר לפני המשכן, וה' צוה את משה: "קח מאתם חל, והיו העגלות וחבקר שאינם לקרבן, לעבוד את עבודת אהל מועד; ואחר כך לקחו הנשיאים את קרבנותיהם מעל העגלות ויקריבו אותם לפני המשכן, כי היו חושבים להקריב הפל בו ביום אחר שתורשו להקריבם לו, ובשם צוה (פ' י"א) "נשיא אחד ליום יקריבו" ולכן לא הוצרך לומר עתה "קח מאתם".

ודרך הלשון לומר "עגלות" על המלוי שבהן, כמו (מלכים א' י"ח י"ט) "אוכלי שולחן איזבל" וכן (רות ג' י"א) "כי יודע כל שער עמי", ולשון חכמים (ב"ב קמ"ו א') "מאה קרבנות של כדי יין וכדי שמן ושל כלי כסף וזהב".

ואפשר שיהיה "צב" - מלאות וכן (ישע' ס"ו כ') "ובצבים ובפרודים" - בעגלות מלאות אדם, ויהיה "שש עגלות צב" - שש עגלות של מלוי, ומלואן היה מקרבנות החנוכה אשר יפרש.

והזכיר הכתוב קרבנות הנשיאים בפרטן, ואחר כך כלל אותם: (ז' פ"ד) "זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו סאת נשיאי ישראל קערות כסף שתיים עשרה..."

והנכון בטעם הכתוב, כי הקב"ה חולק כבוד ליראיו, וכמו שאמר (שמואל ב' ב' ז') "כי מבדוי אכבוד" והנה הנשיאים כולם ביום אחד הביאו הקרבן הזה שהסכים עליה יחד, ואי אפשר שלא יהא אחד קודם לחברו, וכבד את הנקדמים בדגלים בהקדמת ימים, אבל רצה להזכירם בשם ובפרט קרבניהם ולהזכיר יומו של כל אחד, לא שיוזכר ויכבד את הראשון ויאמר "זה קרבן נחשון בן עמינדב", ויאמר "וכן מקריבו הנשיאים איש איש יומו, כי יהיה זה קצור בכבוד האחרים, ואחרי כן חזר וכללם להגיד שהיו שקולים לפניו. וכך אמרו שם בספרי: "מגיד הכתוב, שכשם ששור כולם בעצה אחת, כך שור כולם בזכות."

ועוד בזה טעם במדרשם: כי לכל אחד מהנשיאים עלה במחשבה להביא חנוכה למזבח ושתהיה בזה השעור, אבל נחשון חשב בשעור הזה טעם אחד, וזולתו כל אחד מן הנשיאים חשב טעם בפני עצמו. אמרו (מובא ברש"י לפסוקים י"ט-כ"ג מיסודו של ר' משה הדרשן, עיין שם) שהשב נחשון שיביא קערת כסף שיהיה פנין אותיותיה תשע מאות ושלושים כנגד שנותיו של אדם, ומשקלה שלושים ומאה כנגד תולדות שהעמיד, (= כנגד מספר שנותיו שהעמיד תולדות), וכל המדרש כמו שכתבו רשי.

או כפי המדרש האחר, (במדבר רבה י"ג י"ג), שהיה מסורת מי עקב אבינו ביד כל שבט ושבת, כל מה שיארע לו עד ימות המשיח, והתחיל נחשון והקריב על סדר המלכות קערה ומזרק - כנגד שני המלכים שנתיידים לצאת ממנו, שסולכים בים וביבשה, וחם שלמה ומלך המשיח, ולכן הקריב קערה כנגד חים, שהוא מקיף את חים כולו ודומה לקערה ומזרק כנגד היבשה, "שלושים ומאה" - שביום השלישי הקרה הקב"ה כל הימים למקום אחד וקראם "ימים" בגמטריאה "מאה", ושלמה הוסיף ים אחד למלאכת המקדש (מלכים א' ז' כ"ג) "וקו שלושים באמה יסוב אותו סביב" - הרי "מאה ושלושים".

"מזרק אחד כסף" כנגד העולם שהוא עשירי כבוד, "שבעים שקל" שהם (= שלמה והמשיח) ימשלו על שבעים אומות. "שניהם מלאים" - שיביאו להם מנחות מכולם; "סולת" - המסולאים בפז; "גלולה בשמן" - (קהלת ז') "טוב שש שמן מובן" כסף - כמה דתימא (משלי י') "כסף נבחר לשון צדיק". "כף אחת פשרה זהב" - כנגד עשרה דורות מפרץ ועד דוד, שהיו כלם צדיקים מלאים מעשים טובים כריח הקטורת. "פר אחד" - כנגד אברהם: "איל אחד" - כנגד יצחק; "כבש אחד" - כנגד יעקב. "שעיר אחד" - לכפר על מעשה יחודה שהביא את הכתובה לאביו; "ולזבח השלמים בקר שנים" - כנגד דוד ושלמה שהתחילו למלכות, והיו צדיקים והיתה המלכות שלמה. "אילים חמישה, עהודים חמשה, כבשים בני שנה חמשה" - כנגד חמשה עשר מלכים שהיו מן רחבעם עד צדקיהו מלך בן מלך, מהם צדיקים גמורים, מהם בינונים מהם רשעים.

זו ששמו של חסון בן עמינדב, ונתבאל בן צוער, השב גם כן בלבד שיביא מתנה בשער זה, וחשב בו טעם אחד, והקריב על שם התורה, לפי שהיה שבו של שבט יששכר בחכמת התורה. "קצרת כסף" כנגד התורה שקרויה "לחם", שנאמר (סלי' ס') "לכו לחמו בלחמי".

וזבולון הקריב, שהיה עוסי במרקטסיא... "קצרת" כנגד חים, שהיה לחוף ימים, וכן מצאו, שם במדרש (במדבר רבה י"ג ט"ו) בכל שבט ושבו טעם מיוחד לקרבנו, וזשעורי הקרבן. ולכך השוה אותם הכתוב, לפרט כל אחד בעצמו, כאלו לא הוזכר האחד, ואחרי כן כללם כאחד, לדמיון, כי בעת אחת עלה במשבתם להקריב, ולא קדם אחד לחברו במשבתה, ולא בתבואה לפני המשכן, ועל זה הזכירם הכתוב לכלם בתשואת.

- 1) מהו הקטי שעומד עליו הרמב"ן בחלק הראשון של דבריו (עד "מקרבנות החנוכה, כאשר יפרש").
- 2) מה הם שני הפרושים הגייהנים בדבריו "לעגלות צב"?
- 3) מהי "דרך הלשון" שעליה ידבר הרמב"ן? ("דרך הלשון לומר עגלות..."), תן דוגמאות נוספות על הגייתנות ברמב"ן לדרך לשון זו?
- 4) מהי השאלה שאותה מנסה הרמב"ן לתרץ בחלק השני של דבריו? (תחל מן "והזכיר הכתוב...").
- 5) מה התבול בין שתי השויות?

דברי הפירושים

ב. 1. ד"ח: ויאמר ה' אל משה לאמרו: קח מאתם. שיר השירים רבה ג':
"ויאמר ה' למשה לאמור" - מהו "לאמור"? אמר לו הקב"ה: "צא ואמור לחם דברי שבה ובחמרה" אמר הקב"ה: "פעלה אני עליכם כאלו כבר הייתי צריך לסגול בו את עולמי והבאתם לי".

אא מהי סממנות המדרש הזה?

(חזור בדברי מדרש במדבר רבה י"ב י"א לפרקנו א')
"ויהי ביום כלות משה לחקים את המשכן"; ר' יהושע בן לוי בשם רשב"ס: "להקים המשכן" אין כתוב כאן, אלא "להקים את המשכן". משכן אחר הקים עמו, שנקרא "אהל" בשם שמשכן נקרא "אוהל מועד", כמו שנאמר (ישעיה ט') "ויסתחס כאהל לשבת", שעד שלא הוקם המשכן היה העולם רותח, משחוקם המשכן נמנעט העולם, לכך נאמר "להקים את המשכן".

2. שיר השירים רבה ט"ו: (הספר הקודם)

באותה טעה נתיירא משה אמר בלבו האמר רוח הקודש נסתלק ממני ושרתה על הנשיא"ם, או שמא נביא אחד עמד וחידש את ההלכה. אמר לו הקב"ה: "אלו לחם הייתי אומר שיביאו, הייתי אומר לך, שתאמר להם, אלא "קח מאתם והיו" - מהו "קח מאתם"? מאתם היו הדברים,

ומקשה בעל "יפה קול" (מירוש לשיר השירים רבה מאה ר' שמואל יפה משכנדי, אב"ד דקונסטנציא)

והיאך אמר שנתיירא משה וגו' והלא הוא עצמו אמר (במ' י"א) "ומי יתן כל עם ה' נביאים"?

אא נטה ליישב קושיתו (שים לב לתשובה שניתנה למטה מפני ה')

3. י"ב ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו בחסון בן עמינדב לסמח יהודה. במדבר רבה י"ג (ד)

אמר ר' יהודה בר' אלכאי: כשעמדו ישראל על הים היו השבטים מריינים אלה עם אלה. זה אומר: "אני יורד תחילה" וזה אומר: "אני יורד תחילה". קפץ בחסון לתוך גלי הים וירד. ועליו אמר דוד (תהלים ס"ט) "הושיעני אל הים כי כאו מים עד נפש". אמר הקב"ה למשה: "ידודי שוקע בים ואתה תהפיק" (שמות י"ד) "דבר אל בני ישראל ויסעו" חיי (תהל' ע"ו) - "בודע ביהודה אל הים". ולפיכך הגדיל הקב"ה שמו של חסון מישראל, שזכה להקריב ראשון, שב' (במ' י"ד) "ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו בחסון בן עמינדב". חיי - (תהל' ע"ו) "בישראל גדול שמו".

(א) האם סמך מדרש זה בשבח או בנחמתו של השבטים?

(ב) מה ראה מדרשו להביא החזיתו הראשונה של תהלים ע"ו ב' לסעלה ומחזיתו השניה לפסח (בסוף דבריו). לפסח לא הביא חסוק בשלמותו בסוף?

לפרשת בהר תשכ"ד לא הרפיע גליון לעיון ועלון הדרכה. בשעות נכתב בגליון לעיון לפרשת בחוקותי "בהר בחוקותי". ואתכם הסליחה